

27. Bölüm

ADÖLESANLARDA KAZA VE YARALANMALAR

Ayşe EROĞLU¹

Nursan ÇINAR²

| GİRİŞ

Kaza; Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından, “bireyin iradesi dışında ve ani olarak meydana gelen, bedensel, ruhsal hasarlara yol açan, beklenmedik olay” olarak tanımlanır. Yaralanma ise “mekanik, termal ya da kimyasal enerjiye akut maruziyet veya ani gelişen oksijen, ısı gibi yaşamsal unsurların yokluğundan kaynaklanan hasar” olarak tanımlanmaktadır. Kaza sonucu meydana gelen yaralanmalar uzun süreli sakatlıklara ve hatta ölümlere neden olmaktadır. Yaralanmalar küresel hastalık yükünün ana nedenlerinden biri olarak kabul edilir ve çoğunlukla genç nüfusu etkilemektedir. Kazaların fiziksel etkilerinin dışında bireye ve topluma psikolojik, sosyal ve ekonomik zararları da bulunur. Yaralanma kaynaklı oluşan sakatlık ve ölümler, ülkelerin ekonomik durumunu etkileyebilecek küresel bir sağlık sorunudur. Günümüzde, yaralanmaya bağlı ölümlerin %95’inden fazlasının düşük ve orta gelirli ülkelerde meydana geldiği bilinmektedir. Yüksek gelirli ülkelerde daha düşük oranlarda görülse de çocuklar ve ergenler arasındaki tüm ölümlerin %40’ından fazlası yaralanmalar nedeniyle oluşmaktadır.

Yaralanmalar meydana geliş şekline bağlı olarak kasıtlı ve kasıtsız olarak sınıflandırılır. Kasıtlı yaralanmalar “şiddet” olarak ifade edilirken, kasıtsız ya-

¹ Öğr. Gör., Sakarya Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Doktora Öğrencisi, Sakarya Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, ayseeroglu@sakarya.edu.tr

² Prof. Dr., Sakarya Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, ndede@sakarya.edu.tr

zümleler üretilmelidir.

| SONUÇ

Son yarım yüzyılda çocuk sağlığı alanında pek çok gelişme yaşanmış, yaygın aşılama programları ile çocuk felci, difteri ve kızamık gibi bulaşıcı hastalık tehditleri neredeyse ortadan kaldırılmıştır. Bununla birlikte, yaralanmalar tüm çocukların sağlığını tehdit etmeye devam eden ihmal edilmiş büyük bir halk sağlığı sorunu olarak önemini korumaktadır. Çocuk ve adölesanlarda yaygın olarak görülen kaza ve yaralanmalar her gelir düzeyinden ülkede, tüm ırksal, etnik, sosyoekonomik ve kültürel gruplardaki ailelerin yaşamlarını etkilemektedir. Kaza sonucu oluşan kasıtsız yaralanmalar adölesan dönemde meydana gelen ölümlerin başlıca sebebidir. Adölesanlar evde, okulda, trafikte ve sosyal yaşamlarında spor ve eğlence sırasında birçok yaralanma riskiyle karşı karşıya kalır. Risk almak, adölesanların yaşamlarının önemli bir parçasıdır. Tüm yaralanma risklerini ortadan kaldırmak mümkün olmasa da, adölesanların riskli durumları tanıyıp yönetmeleri konusunda uygun girişimlerle desteklenmesi yaralanmaları önemli ölçüde azaltabilir. Koruyucu sağlık hizmetleri ve okul sağlığı hizmetleri gibi alanlarda ya da acil ünitelerinde adölesanlarla karşılaşan hemşirelere eğitim ve önleme stratejilerinin geliştirilmesi konularında önemli görevler düşmektedir. Adölesanın gelişimsel özelliklerine göre düzenlenmiş akran etkileşimi ya da teknolojinin kullanıldığı eğitim programları ile çocukların davranışlarında olumlu değişimler sağlanabilir. Ayrıca ebeveynlere ve öğretmenlere yaralanmalar konusunda verilecek eğitim ile farkındalık artırılarak yetişkin denetimi sağlanabilir. Adölesana kapsamlı danışmanlık ve sağlık hizmeti verebilmek için hemşirelere eğitimleri süresince kaza ve yaralanmalar konusunda eğitim verilmesi gerekmektedir.

| KAYNAKLAR

1. World Health Organization. Injuries. Erişim Adresi: <http://www.who.int/topics/injuries/en/>. Erişim Tarihi: 08.03.2021
2. Salam RA, Arshad A, Das JK, Khan MN, Mahmood W, Freedman SB, Bhutta ZA. Interventions to prevent unintentional injuries among adolescents: A systematic review and meta-analysis. *Journal of Adolescent Health*, 2016;59(4):76-87. <https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2016.07.024>
3. Miovsy M, Gavurova B, Ivankova M, Rigelsky M, Sejvl J. Fatal Injuries and Economic Development in the Population Sample of Central and Eastern European Countries: The Perspective of Adolescents. *Int J Public Health* 2020;65: 1403-12. <https://doi.org/10.1007/s00038-020-01449-5>
4. World Health Organization. Adolescent data. Erişim Adresi: <https://www.who.int/data/maternal-newborn-child-adolescent-ageing/adolescent-data>. Erişim Tarihi: 10.03.2021

5. Geraerds AJLM, Haagsma JA, de Munter L, Kruithof N, de Jongh M, Polinder S. Medical and Productivity Costs After Trauma. *PLoS ONE* 2019;14: e0227131. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0227131>
6. World Health Organization. Adolescent and young adult health. Erişim Adresi: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/adolescents-health-risks-and-solutions>. Erişim Tarihi: 03.03.2021
7. World Health Organization. Adolescent health. Erişim Adresi: https://www.who.int/health-topics/adolescent-health#tab=tab_1. Erişim Tarihi: 10.03.2021
8. Akyel B, Kayış H, Yüncü Z. [Ergenlikte beyin gelişimi, risk alma ve bağımlılığa yatkınlık]. Bildik T, editör. Ergenlik Dönemi ve Ruhsal Bozukluklar. Ankara: Türkiye Klinikleri; 2018. p.134-9.
9. Öztürk N. Lise Dönemindeki Ergenlerin Riskli Yaşam Deneyimleri. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi* 2020;1(37):100-13. DOI: <http://dx.doi.org/10.14582/DUZ-GEF.2020.145>
10. Çavuş FÖ, Çavuş UY, Görpelioğlu S. Ankara İlindeki Ergenlerde Riskli Davranışların Sıklığı, Dağılımı. *Türk Aile Hek Derg* 2017; 21(1):2-16.
11. Bordalo D, Fonseca P, Lopes T, Rolim S, Figueirinha J, Almeida F, Melo C, Neves S, Palha F, Araújo e Sá G, Fonseca H. Unintentional Injuries and Associated Factors Among Adolescents. *Nascer E Crescer-Birth And Growth Medical Journal* 2020;29(4):180-7. <https://doi.org/10.25753/BirthGrowthMJ.v29.i4.18455>
12. World Health Organization. News release, Preventable injuries kill 2000 children every day. Erişim Adresi: <https://www.who.int/mediacentre/news/releases/2008/pr46/en/> . Erişim Tarihi: 18.03.2021
13. Sarman A, Sarman E. Trafik kazalarından sonra çocuklarda görülen psikososyal etkiler ve tedavi yaklaşımları. *Trafik ve Ulaşım Araştırmaları Dergisi*, 2020;3(1):72-85. doi:10.38002/tuad.646136
14. Chong SL, Tyebally A, Chew SY, Lim YC, Feng XY, Chin ST, Lee LK. Road traffic injuries among children and adolescents in Singapore-Who is at greatest risk?. *Accident Analysis & Prevention*, 2017;100: 59-64. <https://doi.org/10.1016/j.aap.2017.01.005>
15. Cunningham RM, Walton MA, Carter PM. The Major Causes of Death in Children and Adolescents in the United States. *N Engl J Med* 2018;379:2468-75. <https://doi.org/10.1056/NEJMsr1804754>
16. Mack KA, Clapperton AJ, Macpherson A, Sleet D, Newton D, Murdoch J, Mackay JM, Berecki-Gisolf J, Wilkins N, Marr A, Ballesteros MF, McClure R. Trends in the Leading Causes of Injury Mortality, Australia, Canada and the United States, 2000-2014. *Can J Public Health* 2017;108:185-91. <https://doi.org/10.17269/CJPH.108.5695>
17. Ray JG, Guttmann A, Silveira J, Park AL. Mortality in a Cohort of 3.1 Million Children, Adolescents and Young Adults. *J Epidemiol Community Health* 2020;74:260-8. doi:10.1136/jech-2019-213365. <http://dx.doi.org/10.1136/jech-2019-213365>
18. Parkkari J, Sievänen H, Niemi S, Mattila VM, Kannus P. Injury Deaths in the Adolescent Population of Finland: a 43-year Secular Trend Analysis Between 1971 and 2013. *Injury Prevention* 2016;22(4):239-46. <http://dx.doi.org/10.1136/injuryprev-2015-041798>
19. Bachani AM, Taber N, Mehmood A, Hung YW, Botchey I, Al-Kashmiri A, Hyder AA. Adolescent and Young Adult Injuries in Developing Economies: A Comparative Analysis From Oman and Kenya. *Annals of Global Health* 2017;83(5-6):791-802. DOI: <http://doi.org/10.1016/j.aogh.2017.10.030>
20. Pham CV, Luong AM, Bachani AM, Nguyen TV, Tran NT, La QN. Injury Mortality in Vietnam: Patterns and Trends, 2005-2013. *J Public Health Manag Pract* 2018;24:544-51. <https://doi.org/10.1097/PHH.0000000000000718>

21. Türkiye İstatistik Kurumu. Karayolu Trafik Kaza İstatistikleri, 2019. Erişim Adresi: <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Karayolu-Trafik-Kaza-Istatistikleri-2019-33628> E.T: 15.03.2021
22. World Health Organization. Cause-specific mortality, 2000–2019. Erişim Adresi: <https://www.who.int/data/gho/data/themes/mortality-and-global-health-estimates/ghe-leading-causes-of-death>. Erişim Tarihi: 15.03.2021
23. Govind SK, Merritt NH. A 15 Year Cohort Review of in-Hospital Pediatric Trauma Center Mortality: A Catalyst For Injury Prevention Programming. *The American Journal of Surgery* 2018;216(3):567-72. <https://doi.org/10.1016/j.amjsurg.2018.03.001>
24. Bin-Hasan S, Kapur K, Rakesh K, Owens J. School Start Time Change and Motor Vehicle Crashes in Adolescent Drivers. *Journal of Clinical Sleep Medicine* 2020;16(3):371-6. <https://doi.org/10.5664/jcsm.8208>
25. Kılınç E, Gür K. Behaviours of Adolescents Towards Safety Measures at School and in Traffic and Their Health Beliefs for Injuries. *International Journal of Nursing Practi-ce* 2020;26(5):e12861. <https://doi.org/10.1111/ijn.12861>
26. Unkuri J, Salminen P, Kallio P, Kosola S. Teens on Wheels and Consequences: A Six-year Population-based Study of Bicycle and Moped Injuries. *European Journal of Pediatric Surgery* 2021; 31(03): 266-72. DOI: 10.1055 / s-0040-1712930
27. Molina-García J, Queralt A, Bengoechea EG, Moore A, Mandic S. Would New Zealand Adolescents Cycle to School More if Allowed to Cycle Without a Helmet?. *Journal of Transport & Health* 2018;11:64-72. <https://doi.org/10.1016/j.jth.2018.10.001>
28. Berrick J, Gkritza K. Adolescent Noncompliance with Age-specific Versus Universal US Motorcycle Helmet Laws: Systematic Review and Meta-analysis. *Journal of Safety Research* 2021;76: 166-175. <https://doi.org/10.1016/j.jsr.2020.12.011>
29. World Health Organization. Drowning. Erişim Adresi: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/drowning> Erişim Tarihi: 20.03.2021
30. Orhan İ, Turgut A. Çoklu Boğulma Vakalarının İncelenmesi. *Mediterranean Journal of Humanities*, 2018;8(1):275-83. DOI: 10.13114/MJH.2018.397
31. Sakamoto I, Stempki S, Srinivasan V, Le T, Bennett E, Quan L. Adolescent water safety behaviors, skills, training and their association with risk-taking behaviors and risk and protective factors. *Children (Basel, Switzerland)*, 2020;7(12):301. <https://doi.org/10.3390/children7120301>
32. Centers for Disease Control and Prevention. Unintentional Drowning: Get the Facts. Erişim Adresi: <https://www.cdc.gov/homeandrecreationalsafety/water-safety/waterinjuries-factsheet.html>. Erişim Tarihi: 25.03.2021
33. Rahman A, Alonge O, Bhuiyan AA, Agrawal P, Salam SS, Talab A, Hyder AA. Epidemiology of Drowning in Bangladesh: An Update. *International Journal of Environmental Research and Public Health* 2017;14(5):488. <https://doi.org/10.3390/ijerph14050488>
34. Gupta M, Bhaumik S, Roy S, Panda RK, Peden M, Jagnoor J. Determining Child Drowning Mortality in the Sundarbans, India: Applying the Community Knowledge Approach. *Injury Prevention*. 2020. <http://dx.doi.org/10.1136/injuryprev-2020-043911>
35. Nguyen H, Ivers RQ, Pham C, Jagnoor J. Trends of Drowning Mortality in Vietnam: Evidence From the national injury mortality surveillance system. *Injury Prevention* 2020;26:42-8. <http://dx.doi.org/10.1136/injuryprev-2018-043030>
36. Guevarra JP, Peden AE, Orbillo LL, Uy M, Madrilejos JR, Go JL, Franklin RC. Preventing Child Drowning in the Philippines: The Need to Address the Determinants of Health. *Children* 2021;8(1):29. DOI:10.3390/children8010029.

37. Peden AE, Franklin RC, Clemens T. Exploring the Burden of Fatal Drowning and Data Characteristics in Three High Income Countries: Australia, Canada and New Zealand. *BMC Public Health* 2019;19(1):1-12. <https://doi.org/10.1186/s12889-019-7152-z>
38. Wu Y, Huang Y, Schwebel DC, Hu G. Unintentional Child and Adolescent Drowning Mortality from 2000 to 2013 in 21 Countries: Analysis of the WHO Mortality Database. *International Journal of Environmental Research and Public Health* 2017;14(8):875. <https://doi.org/10.3390/ijerph14080875>
39. Beyhun NE, Ketenci HÇ, Üstündağ MG, Agralı-Gündoğmuş C, Topbaş M, Boz H. Suda Boğulmaya Bağlı Ölümler: Retrospektif Otopsi Çalışması. *Türk Hij Den Biyol Derg* 2020; 77(EK4: Su ve Sağlık): 35-48. DOI ID : 10.5505/TurkHijyen.2020.56873
40. Pointer K, Milligan GS, Garratt KL, Clark SP, Tipton MJ. A 10-year Descriptive Analysis of UK Maritime and Coastguard Data on Lifejacket Use and Drowning Prevention. *Safety Science* 2018;109:195-200. <https://doi.org/10.1016/j.ssci.2018.06.003>
41. Pharr J, Irwin C, Layne T, Irwin R. Predictors of Swimming Ability Among Children and Adolescents in the United States. *Sports* 2018;6(1):17. <https://doi.org/10.3390/sports6010017>
42. World Health Organization. Burns. Erişim Adresi: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/burns>. Erişim Tarihi: 22.03.2021
43. McInnes JA, Cleland HJ, Cameron PA, Darton A, Tracy LM, Wood FM, Gabbe BJ. Epidemiology of Burn-related Fatalities in Australia and New Zealand, 2009–2015. *Burns* 2019;45(7):1553-61. <https://doi.org/10.1016/j.burns.2019.07.003>
44. Smolle C, Cambiaso-Daniel J, Forbes AA, Wurzer P, Hundeshagen G, Branski LK, Kamolz LP. Recent Trends in Burn Epidemiology Worldwide: A Systematic Review. *Burns* 2017;43(2):249-57. <https://doi.org/10.1016/j.burns.2016.08.013>
45. Mashreky SR, Shawon RA, Biswas A, Ferdoush J, Unjum A, Rahman AF. Changes in Burn Mortality in Bangladesh: Findings From Bangladesh Health and Injury Survey (BHIS) 2003 and 2016. *Burns* 2018;44(6):1579-84. <https://doi.org/10.1016/j.burns.2018.01.009>
46. Forbinake NA, Ohandza CS, Fai KN, Agbor VN, Asonglefac BK, Aroke D, Beyiha G. Mortality Analysis of Burns in a Developing Country: a Cameroonian Experience. *BMC Public Health* 2020;20(1):1-6. <https://doi.org/10.1186/s12889-020-09372-3>
46. Sengoelge M, El-Khatib Z, Laflamme L. The Global Burden of Child Burn Injuries in Light of Country Level Economic Development and Income Inequality. *Prev Med Rep* 2017;6:115-20. <https://doi.org/10.1016/j.pmedr.2017.02.024>
48. Michael AI, Ademola SA, Olawoye OA, Iyun AO, Arowojolu O, Oluwatosin OM. Time to Return to School in Child and Adolescent Burn Patients From a Sub-Saharan Tertiary Hospital. *Burns* 2020;46(4):974-9. <https://doi.org/10.1016/j.burns.2019.10.014>
49. Li H, Wang S, Tan J, Zhou J, Wu J, Luo G. Epidemiology of Pediatric Burns in Southwest China From 2011 to 2015. *Burns* 2017;43(6):1306-17. <https://doi.org/10.1016/j.burns.2017.03.004>
50. Othman S, Sethi HK, Cohn JE, Shokri T, Davis WJ. Craniofacial and Neck Burns in the Pediatric Population. *Burns* 2020;46(5):1225-31. <https://doi.org/10.1016/j.burns.2020.03.001>
51. Elrod J, Schiestl CM, Mohr C, Landolt MA. Incidence, Severity and Pattern of Burns in Children and Adolescents: An Epidemiological Study Among Immigrant and Swiss Patients in Switzerland. *Burns* 2019;45(5):1231-41. <https://doi.org/10.1016/j.burns.2019.02.009>
52. Çinal H, Barın EZ. Bir Yanık Ünitesinin 5 Yıllık Deneyimi: 667 Yanık Olgusunun İncelenmesi. *Van Tıp Dergisi* 2020;27(1):56-62. DOI: 10.5505/vtd.2020.60343
53. Duyar İ. Çalıştırılan Çocukların Bedensel Gelişimi ve Sağlık Sorunları. *Mesleki Sağlık ve Güvenlik Dergisi* 2017;16:65-73.

54. Berksoy EA, Yazıcı S. Elektrik Yaralanması Nedeniyle Başvuran Çocukların Klinik, Demografik Özellikleri ve Klinik Sonucu Etkileyen Faktörler: Tek Merkez Çocuk Acil Kliniği Deneyimi. *Adli Tıp Bülteni* 2019;24(1):30-5. DOI: 10.17986/blm.2019149813
55. Jessula S, Asbridge M, Romao R, Green R, Yanchar NL. Where to Start? Injury Prevention Priority Scores in Canadian Children. *Journal of Pediatric Surgery* 2019;54(5):968-74. <https://doi.org/10.1016/j.jpedsurg.2019.01.030>
56. Spearpoint M, Hopkin C. A Model for the Evaluation of Fatality Likelihood Associated with Falls From Heights. *Fire Safety Journal* 2020;112:102973. <https://doi.org/10.1016/j.fire-saf.2020.102973>
57. Veras Y, Rogers ML, Smego R, Zonfrillo MR, Mello MJ, Vivier PM. Neighborhood Risk Factors for Pediatric Fall-related Injuries: A Retrospective Analysis of a Statewide Hospital Network. *Academic Pediatrics* 2019;19(6):677-83. <https://doi.org/10.1016/j.acap.2018.11.012>
58. Ali B, Lawrence B, Miller T, Swedler D, Allison J. Consumer Products Contributing to Fall Injuries in Children Aged <1 to 19 Years Treated in US Emergency Departments, 2010 to 2013: an Observational Study. *Global Pediatric Health* 2019;6:1-7. <https://doi.org/10.1177/2333794X18821941>
59. Ward AL, McGee R, Gendall PJ. Strengths and Vulnerabilities of Teenagers Who Skateboard for Transport in New Zealand. *Journal of Transport & Health* 2021;20:100947. <https://doi.org/10.1016/j.jth.2020.100947>
60. Bandzar S, Funsch DG, Hermansen R, Gupta S, Bandzar A. Pediatric Hoverboard and Skateboard Injuries. *Pediatrics* 2018;141(4):e20171253. DOI: <https://doi.org/10.1542/peds.2017-1253>
61. Erdem Ö, Erol S. Okullarda Transteoretik Model Temelli Güvenli Bisiklet Kullanma Davranışını Geliştirme Programı. *Halk Sağlığı Hemşireliği Dergisi* 2020;2(2):112-25.
62. De Castro JC. US in children with sports injuries. In: El Miedany Y, eds. *Pediatric Musculoskeletal Ultrasonography*. Switzerland: Springer Cham: 2020. p.339-48. https://doi.org/10.1007/978-3-030-17824-6_19
63. Örsçelik A, Yıldız Y. [Adölesan dönemde spor yaralanmaları]. Aydoğan Ü, editör. *Adölesan Sağlığı ve Sorunları - II*. Ankara: Türkiye Klinikleri; 2018. p.6-10.
64. Purcell L, Micheli L.J. Current pediatric and adolescent sports medicine: An overview. In: Micheli L., Purcell L, eds. *The Adolescent Athlete. Contemporary Pediatric and Adolescent Sports Medicine*. Switzerland: Springer, Cham: 2018. p.1-7. https://doi.org/10.1007/978-3-319-56188-2_1
65. Koskela LO, Raatiniemi LV, Liisanantti JH. How Does Socioeconomic Status Affect the Incidence of Hospital-treated Poisonings? A Retrospective Study. *European Journal of Public Health* 2020;30(3):568-72. <https://doi.org/10.1093/eurpub/ckz179>
66. Göney G. 1923'den Günümüze Türkiye'de Zehirlenme Oranları ve Nedenlerinin Analizi. *SDÜ Tıp Fakültesi Dergisi* 2020;1:1-6. doi: 10.17343/sduftd.699025
67. Gummin DD, Mowry JB, Beuhler MC, Spyker DA, Brooks DE, Dibert KW, Ryan ML. 2019 Annual Report of the American Association of Poison Control Centers' National Poison Data System (NPDS): 37th Annual Report. *Clinical Toxicology* 2020;58(12):1360-541. doi:10.1080/15563650.2020.1834219
68. Spiller HA, Ackerman JP, Spiller NE, Casavant MJ. Sex-and Age-specific Increases in Suicide Attempts by Self-poisoning in the United States Among Youth and Young Adults from 2000 to 2018. *The Journal of Pediatrics* 2019;210:201-8. <https://doi.org/10.1016/j.jpeds.2019.02.045>
69. Lee J, Fan NC, Yao TC, Hsia SH, Lee EP, Huang JL, Wu HP. Clinical Spectrum of Acute Poisoning in Children Admitted to the Pediatric Emergency Department. *Pediatrics & Neonatology* 2019;60(1):59-67.

70. Patel AM, Wheeler DC, Rose SR, Nadpara PA, Pakyz AL, Carroll NV. Prevalence and Characteristics of Pediatric Opioid Exposures and Poisonings in the United States. *The Journal of Pediatrics* 2019;206:148-55. <https://doi.org/10.1016/j.jpeds.2018.10.047>
71. Kesaplı M, Celik A, Isik I. Characteristic Features of Childhood and Adolescent Poisonings, in the Mediterranean Region over 6 Years. *Iranian Journal of Public Health* 2018;47(11):1667-74.
72. Kazanasmaz H, Kazanasmaz Ö, Çalık M. Epidemiological and Sociocultural Assessment of Childhood Poisonings. *Turkish Journal of Emergency Medicine* 2019;19(4):127-31. <https://doi.org/10.1016/j.tjem.2019.06.001>
73. Boban IV, Vrca A, Saraga M. Changing Pattern of Acute Alcohol Intoxications in Children. *Medical Science Monitor: International Medical Journal Of Experimental And Clinical Research* 2018;24:5123. doi: 10.12659 / MSM.908841
74. Sarvan S, Efe E, İşler A. Çocuk acil servislerine gelen akut zehirlenme olaylarının değerlendirilmesi: sistematik derleme. *Güncel Pediatri*, 2020;18(3):470-83.
75. Morrongiello BA, Schwebel DC. Introduction to Special Section: Pediatric Psychology and Child Unintentional Injury Prevention: Current State and Future Directions for the Field. *Journal of Pediatric Psychology* 2017;42(7):721-6. <https://doi.org/10.1093/jpepsy/jsx072>